

Dönem : 1
Toplantı : 2

CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı: 88

24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin seçimi Kanununun 4 ncü maddesi ile 2 nci geçici maddesinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (Millet Meclisi 2/337; C. Senatosu 2/43)

(Not : Millet Meclisi S. Sayısı : 19)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 3507 - 17158 2/337*

6 . 2 . 1963

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 6 . 2 . 1963 tarihli 41 nci Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edilen, 24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin seçimi Kanununun 4 ncü maddesi ile 2 nci maddesinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

Not : Bu teklif 7 . 11 . 1962 tarihinde Başkanlıkça ilk komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 6 . 2 . 1963 tarihli 41 nci Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı : 19)

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu

*Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No. : 2/43
Karar No. : 37*

16 . 2 . 1963

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisi Genel Kurulunun 6 Şubat 1963 tarihli 41 nci Birleşiminde görüşülerek kabul edilen, 24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin seçimi Kanununun 4 ncü maddesi ile 2 nci maddesinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi, Millet Meclisi Başkanlığının 6 Şubat 1963 tarih ve 3507 - 17158 sayılı yazıları ile C. Senatosu Başkanlığına havale olunmakla komisyonumuzun 13 Şubat 1963 tarihli Birleşiminde teklif sahiplerinden C. Senatosu Konya Üyesi Sedat Çumralı'nın iştiraki ile tetkik ve müzakere olundu :

Anayasamız 73 ncü maddesinde C. Senatosunun genel oyla ve Cumhurbaşkanınca seçilen üyelerinin üçte birinin her iki yılda bir yenileneceği esasını ana kaide olarak koymuştur.

C. Senatosu üyelerinin Seçim Kanunu ise 4 ncu maddesinde C. Senatosu üyelerinin üçte birinin iki yılda bir yapılacak seçim ile yenileneceğini ve ikinci yılın 30 Mart gününün seçimin başlangıç tarihi olacağını Haziran ayının ilk gününde oy verileceğini kabul etmektedir.

Yeni Anayasanın kabulünden sonra kurulan C. Senatosunun ilk seçimleri Haziran 1961 yılında yapılabilsede idi bu takdirde Anayasanın 73 ncu ve C. Senatosu üyelerinin seçimi Kanununun 4 ncu maddesine göre 1963 yılı Haziran ayında seçim yapılması icabedecek ve bu suretle C. Senatosu üyelerinin üçte birinin tam iki yıl sonra yenilenmesi mümkün olacaktı. Fakat Anayasanın kabul edildiği tarihten daha evvel Seçim Kanunu Kurucu Meclisçe kabul edilmiş ve ilk C. Senatosu seçimlerinin Ekim 1961 de yapılacağı Kurucu Meclis Kanununun sarıh hükmü ile belli edilmiş olduğundan C. Senatosunun seçiminden tam iki yıl sonra bir seçim yapılamıyacağı bilinmekte idi. Bu sebeple Anayasanın geçici 10 ncu maddesi sevk edilmiştir. Bu madde ad çekme işleminin seçimden iki ay önce yapılacağını ve ikinci yıl sonunda seçilmiş olan üyelerin 4 ncu yıl sonraki ad çekmeye girmeyeceklerini ve C. Senatosu Başkanı hakkında ad çekme işleminin uygulanmayacağını söylemek sureti ile Anayasanın metninde mevcudolmayan bazı hükümleri getirdiği gibi (C. Senatosunun genel oyla ve Cumhurbaşkanınca seçilen üyelerinin... seçimlerinden iki yıl sonra yapılacak seçimlerle yenilenecek olanları tesbit etmek üzere, bu seçimden iki ay önce ad çekmeye başvurulur) demek suretiyle iki yıl dolduktan sonra gelen seçimlerde C. Senatosunun üçte birinin yenileneceğini ifade etmektedir. İlk C. Senatosu seçiminden iki ve dört yıl sonra yapılacak seçimler hakkında da C. Senatosu seçimleri ile ilgili kanun hükümlerinin uygulanacağını beyan eden maddenin son fıkrası da iki yıl dolduktan sonra gelen ilk seçimde C. Senatosu üyelerinin üçte birinin yenileneceğini açıkça belirtmektedir. Geçici 10 ncu maddenin sadece ad çekmenin seçimden iki ay önce yapılacağını belirtmek maksadiyle sevk edildiğini ve bu suretle yalnız usuli hükümler taşıdığı savunmak imkânsızdır. Çünkü Anayasa kabul edildiği tarihten evvel seçim kanunu çıkmış ve seçim kanununda seçimlerin Haziran ayının ilk Pazar günü yapılması esası konmuş bulunuyordu.

Diğer taraftan ilk seçimlerin Ekim ayında yapılacağı da bilinmekte idi. Binaenaleyh iki yıl sonra Ekim ayında seçim yapılmıyacağı bilindiği için Anayasa bu geçici maddesi ile bir defaya mahsus olmak üzere ilk üçte bir yenilemenin iki yıl dolduktan sonra gelen seçimlerle yapılacağını kabul etmiştir. Bu hüküm Anayasanın 73 ncu maddesindeki (iki yılda bir yenilemek) kaidesine bir istisna teşkil ettiği için bizzat Anayasa tarafından bunun bir geçici hüküm olarak kabulü zarureti vardır. Bu sebeple geçici 10 ncu madde üçte bir yenilemenin iki yıl dolduktan sonra 304 sayılı Kanuna göre yapılacak olan seçimlerle vukubulacağını kabul etmektedir.

Bu görüş komisyonumuzu Millet Meclisince kabul edilen metnin 1 nci maddesinden ayrılmaya ve Millet Meclisi Anayasa Komisyonunca teklif edilmiş olan metni benimsemeye sevk etmiştir.

Yine Millet Meclisi Anayasa Komisyonunca teklif edilmiş olan ikinci maddede tatbikatta hâsıl olması mümkün olan tereddütleri izale edeceği cihetle aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan Bursa (Muhalifim) (Muhalefet şerhim eklidir) Şeref Kayalar	(Bu kanunda Sözcü) Cumhurbaşkanınca S. Ü. Âmil Artus	(Bu Kanunda Kâtip) Adana Mehmet Ünalı	Tabii Üye Suphi Karaman
Cumhurbaşkanınca S. Ü. Âdil Ünlü	Aydın O. Saim Sarıgöllü	İstanbul Fethi Başak	Uşak (Çekinsler) Kâmil Coşkunoğlu

Muhalefet şerhi

Her şeyden önce şu eiheti ortaya koymak lâzımdır; C. Senatosunun üçte bir nisbetindeki üyesinin seçimi için, ilk yapılacak seçimi Anayasanın tasrih ettiği iki yıldan, yani 15 Ekim 1963 ten

öteye atılabilecek veya daha beriye getirecek her hangi bir kanun Anayasaya aykırıdır. Kur'ayı 15 Ağustos 1963 te çekmekte aynı nisbette Anayasanın koyduğu bir zarurettir. Anayasa üstünlüğü ve bağlayıcılığı hakkındaki 8 nei madde karşısında müddet bakımından seçim kanunlarının hükümleri ile hareket olunamaz ve bu kanunlarda yapılacak tadiller neticeyi değiştiremez.

Anayasanın geçici 10 neu maddesinin son fıkrasının Seçim Kanununa bıraktığı husus seçimin suret ve şekli ierasından, başka deyimle bizzat kendisinin tesbit etmemiş bulunduğu hususlardan ibarettir. «Süre» yi ise bizzat Anayasanın 73, 74 neu maddeleriyle Anayasanın bu maddelere ait gerekçeleri tâyin etmiştir. Burada 74 neu maddeden ve gerekçeden bahsedilmesinin sebebi vardır. Filhakika 18 Nisan 1961 tarihli Kurucu Meclis tutanaklarını tetkik edersek bir üyenin C. Senatosu seçimlerinin 3 yılda bir yapılması teklifine karşı komisyon sözcüsü vermiş olduğu cevapta 74 neu madde ve gerekçeye atıf yapmaktadır. Mezkûr madde ve gerekçenin ise, 73 neu maddedeki sarahat gibi C. Senatosu üçte bir nisbetindeki üyelerinin yenilenmesi konusunda Millet Meclisi metninin 1 nei maddesindeki anlayışa tamamen uygun olduğu görülmektedir.

Kaldı ki, Anayasanın muvakkat 10 neu maddesinin birinci fıkrası da tümü itibariyle bizi bu anlayışa sevk etmektedir. Bu fıkradan anlaşılacağı üzere geçici 10 neu madde Anayasanın «73 neu maddesinin 2 nei fıkrası hükmünün uygulanmasını sağlamak amacı ile» yukarıda bahsedildiği gibi bazı usuli muameleleri tanzim etmek üzere sevk edilmiştir. «Uygulaması» sağlanacak husus da 73 neu maddenin derpiş etmiş olduğu süredir.

Bu sarahat karşısında her (2, 4, 6) yıllık dönemler hep 15 Ağustos ve 15 Ekim lere rashiyaacaktır. Bunu geriye, ne de ileriye almaya Anayasa sarahaten imkân vermiyor.

Memleketimizin iklim şartları seçimlerin Sonbahara kalmamasını gerektiriyor idiyse, memleket realitelerini Anayasada nazara almak icabederdi.

Konumuzda sözü geçen müddetleri bizzat Anayasa tâyin etmiştir. Bu Seçim Kanunu ile ne ek-silebilir ve ne de artırılabilir. Kur'anın ve seçimin (iera tarihi) üzerinde riyazi bir kesinlik vardır. Seçim kanunları ve tadilleri de diğer kanunlar gibi Anayasaya uygun oldukları nisbette uygulanır. Anayasa bizzat kendisinin tâyin ettiği süreyi değiştirme yetkisini kanuna bırakmış olamaz. Bıraksa da müteber olamaz ve hâdisemizde de bırakılmamıştır da. Anayasanın 8 nei maddesi muvacehesinde bu gibi seçimleri zamanında yapmamak veya Anayasanın tâyin ettiği süreleri değiştirerek uzatmalara, hattâ kısaltmalara gitmek asla mümkün değildir. Yukarıda izah ettiğim sebeplerle Anayasaya tamamen uygun olan Millet Meclisinin kabul etmiş olduğu kanun metni yerine Anayasa ve Adalet Komisyonunca ekseriyet ile kabul edilmiş olan kanun teklifine muhalifim.

Bursa
Şeref Koyalar

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ
METİN

24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin seçimi Kanununun 4 ncü maddesi ile 2 nci geçici maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun

MADDE 1. — 24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu Üyelerinin Seçimi Kanununun 4 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 4. — Cumhuriyet Senatosu üyelerinin üçte birinin yenilenmesi için yapılacak ilk seçimin başlangıç tarihi, Cumhuriyet Senatosu üyeleri için yapılan ilk seçimin oy verme tarihinden sonraki ikinci yılın 15 Ağustos günüdür; Ekim ayının 15 ini takibeden ilk Pazar günü oy verilir.

Cumhuriyet Senatosu üyelerinin üçte birinin yenilenmesi için daha sonraki seçimler ikişer yıl ara ile olur. Bu seçimlerin başlangıç günü ile oy verme günü, 1 nci fıkrada gösterilen günlerdir.

MADDE 2. — 1 nci maddede sözü geçen kanunun 2 nci geçici maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Geçici madde 2. — Genel oyla seçilmiş olan Cumhuriyet Senatosu üyeleri için iki yıl sonraki birinci yenileme ve dört yıl sonraki ikinci yenileme, bu kanuna ekli 2 sayılı listedeki (A), (B) ve (C) grupları arasında, Cumhuriyet Senatosunun özel birleşiminde Başkan tarafından yapılacak ad çekme ile belli olur. Birinci yenilemeye tabi olmuş bulunan grup, ikinci yenileme için ad çekmeye girmez.

İki yıl sonra yenilenmesi gereken Cumhurbaşkanı seçilmiş üyelerin üçte birinin tesbiti için ad çekme, 1 nci fıkrada söz konusu birinci yenileme için yapılacak ad çekme ile aynı günde yapılır.

1 nci fıkrada söz konusu ikinci yenileme için yapılacak ad çekme ile aynı günde de, Cumhurbaşkanı seçilmiş üyelerin üçte biri için ikinci ad çekme yapılır. 2 nci fıkrada söz konusu ad çekme ile görevi sona ermiş bulunanların yerine seçilmiş olanlar, işbu fıkrada bahis konusu ad çekmeye girmezler.

CUMHURİYET SENATOSU ANAYASA VE
ADALET KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİREREK
KABUL ETTİĞİ METİN

24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin seçimi Kanununun 4 ncü maddesi ile 2 nci geçici maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — 24 Mayıs 1961 tarihli ve 304 sayılı Cumhuriyet Senatosu Üyelerinin Seçimi Kanununun 4 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 4. — Cumhuriyet Senatosu üyelerinin üçte birinin yenilenmesi için yapılacak ilk seçimin başlangıç tarihi, ikinci yılın tamamlanmasından sonraki 30 Mart günüdür; Haziran ayının ilk Pazar günü oy verilir.

Cumhuriyet Senatosu üyelerinin üçte birinin yenilenmesi için daha sonraki seçimler ikişer yıl ara ile olur. Bu seçimlerin başlangıç günü ile oy verme günü, 1 nci fıkrada gösterilen günlerdir.

MADDE 2. — 1 nci maddede sözü geçen kanunun 2 nci geçici maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Geçici madde 2. — Genel oyla seçilmiş olan Cumhuriyet Senatosu üyeleri için iki yıl sonraki birinci yenileme ve dört yıl sonraki ikinci yenileme, bu kanuna ekli 2 sayılı listedeki (A), (B) ve (C) grupları arasında, Cumhuriyet Senatosunun özel birleşiminde Başkan tarafından yapılacak ad çekme ile belli olur. Birinci yenilemeye tabi olmuş bulunan grup, ikinci yenileme için ad çekmeye girmez.

İki yıl sonra yenilenmesi gereken Cumhurbaşkanı seçilmiş üyelerin üçte birinin tesbiti için ad çekme, 1 nci fıkrada söz konusu birinci yenileme için yapılacak ad çekme ile aynı günde yapılır.

1 nci fıkrada söz konusu ikinci yenileme için yapılacak ad çekme ile aynı günde de, Cumhurbaşkanı seçilmiş üyelerin üçte biri için ikinci ad çekme yapılır. 2 nci fıkrada söz konusu ad çekme ile görevi sona ermiş bulunanların yerine seçilmiş olanlar, işbu fıkrada bahis konusu ad çekmeye girmezler.

2 ve 3 ncü fıkralar gereğince yenilenmesi gereken Cumhurbaşkanınca seçilmiş Cumhuriyet Senatosu üyelerinin görev süresi, 1 nci fıkrada söz konusu ad çekmelerden sonra genel oyla yapılan seçimin oy verme günü sona erer.

Cumhurbaşkanınca seçilip de 2 ve 3 ncü fıkralar gereğince yapılan ad çekmelere giren, ancak, bu ad çekmelerin her ikisinin sonucunda da seçimi yenilenmemiş olan üyelerin görev süresi de, 1 nci fıkra gereğince yapılan her iki ad çekmede kendisine isabet etmemiş olan grup için genel oyla yapılacak seçimin oy verme günü sona erer.

Cumhuriyet Senatosu Başkanı için ad çekme işlemleri hiçbir halde uygulanmaz.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanun Bakanlar Kurulu tarafından yürütülür.

2 ve 3 ncü fıkralar gereğince yenilenmesi gereken Cumhurbaşkanınca seçilmiş Cumhuriyet Senatosu üyelerinin görev süresi, 1 nci fıkrada söz konusu ad çekmelerden sonra genel oyla yapılan seçimin oy verme günü sona erer.

Cumhurbaşkanınca seçilip de 2 ve 3 ncü fıkralar gereğince yapılan ad çekmelere giren, ancak, bu ad çekmelerin her ikisinin sonucunda da seçimi yenilenmemiş olan üyelerin görev süresi de, 1 nci fıkra gereğince yapılan her iki ad çekmede kendisine isabet etmemiş olan grup için genel oyla yapılacak seçimin oy verme günü sona erer.

Cumhuriyet Senatosu Başkanı için ad çekme işlemleri hiçbir halde uygulanmaz. Hakkında ad çekme işleminin uygulanması yukardaki fıkralar gereğince gerektiği halde, Cumhuriyet Senatosu Başkanı olduğu için bundan istisna edilen Cumhuriyet Senatosu üyesinin görev süresi de 5 nci fıkrada gösterilen günde sona erer.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Millet Meclisi metninin 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.



